

Perusturvaa ja kuntapolitikointia

Hannu Mattila

Perusturvaa ja kuntapolitikointia

Kuntapäättäjän arvoista, asenteista ja
toimintatavoista

Hannu Mattila

Perusturvaa ja kuntapolitikointia

Kuntapäättäjän arvoista, asenteista ja
toimintatavoista

© 2020 Hannu Mattila

Kustantaja: BoD – Books on Demand, Helsinki, Suomi

Valmistaja: BoD – Books on Demand, Norderstedt, Saksa

ISBN 978-952-80-2665-5

Hannu Mattila

Perusturvaa ja kuntapolitikointia

Sisällys

Alkusanat.....	1
Potkut saanut perusturvalautakunta.....	3
Asioihin tartutaan - muodostuu jännitteitä.....	5
Tapaus Hinnerjoki.....	6
Omavalvontasuunnitelmat.....	7
Palvelukotien johtaminen.....	8
Tapaus Rantaniitty.....	9
Määräaikaisuuksia ja tilapäisjärjestelyjä.....	10
Lautakunnalle valheellista tietoa.....	13
Lautakunnan päätösten vastainen esittely kunnanhallituksessa.....	13
Nimineulat.....	15
Asiallisesti toteutuneita hankkeita.....	16
Perusturvajohtajan valinta syksyllä 2018.....	17
Taustaksi.....	17
Hakuprosessi alkaa.....	17
Kunnanhallitus 29.10.2018.....	18
Mutka valintaprosessiin ja prosessi alkupisteeseen.....	21
Varsinainen valintahässäkkä.....	23
Perusturvan muutamat esimiehet haluavat vaikuttaa.....	27
Kunnanhallitus päättää valtuustolle tehtävästä ehdotuksesta.....	29
Esteellisyyspohdintoja.....	31
Kunnanvaltuusto valitsee perusturvajohtajan.....	33
Potkut lautakunnalle -hanke käynnistyy - helmikuun manifesti.....	34
Lautakunta ei käyttäydy oikein - se voidaan vaihtaa.....	34
Palaute kunnanhallituksen puheenjohtajalle.....	36
Kritiikki perusturvalautakunnan käyttäytymisestä 2019-02-12.....	37
Tilaisuus olisi voinut mennä toisinkin.....	41
Kritiikin kommentointi.....	42
Yhteenveto lautakunnalle esitetystä kritiikistä.....	44
Helmikuun manifestin jälkeistä aikaa.....	46

Kunnanhallituksen korvaan kuiskuttajat.....	46
Kunnanhallituksen puheenjohtajalle kritiikkiä.....	48
Vanhustenhoiva polttopisteessä.....	49
Manifestin jähdyttely, keskusteluja ja pohdiskeluja.....	51
Väitteiden täsmennystä halutaan - turhaan.....	59
Ryhtiä henkilöstöpolitiikkaan.....	64
Kunnan autot kodeissa käyville hoitajille.....	67
Lautakunnan kokous 16.04.2019.....	68
Lautakunnan toukokuulle aiottu kokous peruutettiin.....	69
Kunnanhallitukselle tietoa perusturvan toiminnoista.....	72
Potkuprosessin käynnistys.....	76
Kunnanhallituksen asennoituminen.....	76
Keskustelujen kulkua.....	78
Keskustelujen lopputulema.....	87
Vihervuori livauttaa valheen.....	88
Lautakuntaan kohdistetun hyökkäyksen taustatekijöitä.....	88
Olipa pöllämystynyt olo.....	91
Valtuustoaloite tilapäisen valiokunnan perustamisesta.....	92
Asiakasmaksujen korotus - politikointia kuntahallinnossa.....	93
Kunnan palveluiden ja talouden vakauttamistyöryhmä.....	93
Asiakasmaksut perusturvalautakunnassa 11.06.2019.....	93
Kunnanhallitus käyttää otto-oikeuttaan.....	95
Yhteispalaverin jälkimaininkeja - kesä 2019.....	99
Valtuustoaloite tilapäisen valiokunnan perustamiseksi.....	100
Lehdistökin kiinnostuu.....	100
Lautakunta ei ole esittelijän kumileimasin.....	102
Kunnanhallitus valmistelee lautakunnan potkuja.....	104
YLE uutisoi perusturvan kriisistä.....	105
Luottamusta on monta lajia ja moniin tarpeisiin.....	109
Lautakunnan erottamishalun todelliset syyt.....	110
Lautakunnan potkujen valmistelut.....	113
Potkuja valmistelevan valiokunnan perustaminen.....	113
Tilapäinen valiokunta aloittaa ja pyytää lausuntoja.....	115
Valiokunnan työ jatkuu, asiakirjat salataan.....	117
Lausunnot saatu, suullinen kuuleminen.....	120
Valheita ja epämääräisyyksiä.....	123

Viestit työpaikkavierailuista osoitetaan vääriksi.....	123
Vihervuoren väittämä on esimerkki asioiden vääristelystä.....	124
Aineisto on koottuna - on arvioinnin ja analyysin aika.....	126
Luottamuslauselman laatiikin kunnanhallitus.....	129
Kirje kunnanhallitukselle.....	131
Kunnanhallituksen lausuma piilottaa totuuden.....	132
Valiokunnan työ oli tuloksetonta - se laiminlöi velvollisuutensa....	133
Tilapäinen valiokunta katsoo työnsä tehdyksi.....	136
Virkakunnalta saadut lausumat ja niiden kommentointi.....	138
Lausumien taustaa.....	138
Kooste viranhaltijoiden antamista lausumista.....	139
Viranhaltijoille osoitettu kuulemispyyntö.....	139
Viranhaltijoiden antamat lausumat - kooste.....	140
Virkakunnan antamien lausumien kommentointi.....	145
Yleisen tason huomioita.....	145
Lausuma A.....	147
Lausuma B.....	149
Lausuma C.....	150
Lausuma D.....	151
Lausuma E.....	152
Lausuma F.....	154
Perusturvajohtajan lausuma ja lausuman kommentointi.....	155
Otteita perusturvajohtajan lausumasta.....	155
Toinen näkökulma perusturvajohtajan esittämään.....	156
Epäasiallinen ja sopimaton käytös.....	158
Yksittäisiä huomioita lautakunnan toiminnasta.....	160
Virkakunnan lausumat ja niiden kommentointi - yhteenveto.....	161
Lautakunnan jäsenten näkemyksiä.....	162
Vastauksia valiokunnan esittämiin kysymyksiin.....	164
Lautakunnan jäsenten väliset konfliktit.....	164
Lautakunnan johtamisen ongelmat.....	165
Operatiiviseen toimintaan puuttuminen.....	166
Lautakunnan ja viranhaltijoiden väliset konfliktit.....	168
Lautakunnan jäsenten epäviralliset tapaamiset.....	168
Äänestystilanteet, käyttäytyminen ja painostus.....	169
Näkemyks palvelukotien toiminnasta.....	170

Laajempaa vastuun tuntemista.....	172
Näkökulmia lautakunnan vastuuseen.....	172
Huomio oleelliseen, vai toisarvoisiin seikkoihin.....	172
Euran perusturvan toiminnoista, laajempi näkökulma.....	173
Johdannoksi.....	173
Asiallisesti menneitä juttuja.....	174
Ei niin hyvin hoidettuja, luottamusta heikentäviä tapahtumia.....	175
Strateginen johtaminen.....	175
Kunnianhimo puuttuu.....	175
Ongelmiin ja kehityskohteisiin tulee tarttua.....	176
Tiedontarve ei täyty - viranhaltijoilta kritiikkiä lautakunnan toimintatavoista.....	176
Lautakunnalla ja viranhaltijoilla yhteinen päämäärä.....	176
Henkilöstöhallinto ja johtaminen.....	177
Palvelukotien johtaminen.....	177
Tapaus Rantaniitty.....	177
Perusturvan tehtävänkuvat ja organisaatiokaavio.....	178
Vanhuspalvelujen omavalvontasuunnitelma.....	178
Ketjutetut määräaikaaisuudet.....	178
Määräaikaaisuuksien syyt.....	179
Perusturvan tiedotuskäytännöt.....	179
Hoitajien nimilaput.....	179
Taloushallinto.....	179
Budjetin käsittely.....	179
Esittelyt kunnanhallitukselle lautakunnan päätöksen vastaisesti.....	180
Perusturvajohtajan paheksuttavaa käyttäytymistä.....	180
Pöytäkirjojen ja esityslistojen sensurointi.....	180
Tietojen vääristelyä.....	181
Lääkerobotit.....	181
Hoiva 2020 kehitysprojektin hylkäämisen perusteet.....	181
Tapaus "Hinnerjoki".....	181
Perusturvan palvelutaso - mikä on kuntalaisten tahto?.....	182
Oma näkemyksemme.....	182
Ylempien kuntapäätäjien näkemys.....	182
Loppunäytös.....	184
Esityslista julkaistaan - lehdistö kiinnostuu.....	184

Valtuustokäsittely perustui salattuun aineistoon.....	185
Yksipuolisia näkemyksiä valtuustosalissa.....	186
Valtuusto uudistaa perusturvalautakunnan.....	188
Jälkipeli.....	190
Valiokunnan päätelmät epäkelvon aineiston perusteella.....	190
Viranhaltijalta väärää tietoa toiselle viranomaiselle.....	190
Salaista toimintaa eri vaiheissa.....	191
Virkakunnan lausumat nimettöminä.....	191
Asiat salattiin valtuustossakin.....	192
Valiokunta ei pyrkinytkään totuuteen eikä objektiivisuuteen.....	192
Valiokunta oli ylimielinen vallankäyttäjä.....	193
Tilapäisen valiokunnan lausuma kunnanvaltuustolle on väärä.....	193
Luottamus viranomaiseen sai kovan kolauksen.....	194
Perusturva on keskeinen kunnan toiminto.....	194
Aktiivijäsenten näkemys jäi vaille huomiota.....	195
Perusturvalautakunnan aktiivisuudesta haluttiin eroon.....	195
Kunnan ja kuntalaisten etu jäi toisarvoiseksi.....	197
Epilogi.....	199

Alkusanat

Lokakuun 28. päivän sateisena ja pimeänä iltana Euran kunnanvaltuusto käytti vain pienen hetken asian käsittelyyn, kun se päätti erottaa pari vuotta istuneen perusturvalautakunnan. Erottamispäätöstä oli valmistellut kesän alussa asetettu tilapäinen valiokunta. Valiokunnan koostama aineisto on päättäjien toimesta haluttu salata. Valtuuston pöytäkirjan mukaan: "Aineisto ei ole julkinen." On vuosi 2019.

Seuraavat tähän kirjoitetut tekstit kertovat, miten tähän on tultu. Mitä euralaisessa kuntakentässä on ennen tätä iltaa tapahtunut?

Tapahtumien selostukset keskittyvät Euran perusturvalautakunnan jäsenen näkökulmasta koettuun kuntapolitiikkaan. Ne valaisevat jossakin määrin sitä toimintatapaa, jota pikkupoliitikot kuntaelämässä ja kunnallisessa päätöksenteossa harjoittavat.

Eura ei varmaankaan ole suurikaan poikkeus tavanomaisesta pienen kunnan kunnallisesta pikkupolitiikoinnista. Saman kaltaista se on monessa muussakin paikassa. Pahempaakin.

* * * * *

Julkishallinnon "julkisuus" ei aina ole sillä tasolla, mihin Suomen perustuslaki ja julkisuuslaki sitä ohjaavat. Jos tämä julkaisu saa edes jonkun kuntalaisen vaatimaan avoimuutta ja rehellisyyttä päättäjiltämme, on tämä tehnyt tehtävänsä. Julkishallinnon julkisuus on keskeinen osa demokraattista yhteiskuntaamme ja sen hallintoa. Me tavalliset kansalaiset emme ole hallintoalamaisia. Me olemme päätöshierarkiassa ylimmäisinä.

Seuraavilla sivuilla olevista teksteistä näkyy, että Euran perusturvassa on ollut toiminnallisia ongelmia. Niihin on puututtu, mutta millä tavalla. Kunnan ylimmille päättäjille on usein riittänyt, että ongelmista on lakattu puhumasta. Ei ole haluttu kuulla huonoja viestejä ja viestintuoja on vaiennettu. Varsinaisiin korjattaviin seikkoihin kunnan ylimmät johtoelimet eivät aina ole vaivautuneet puuttumaan. Ongelmat ovat saaneet jäädä.

Keskeistä asian käsittelyssä on, että on hoidettu taudin oireita eikä sen syitä. Tauti on edelleen hoitamatta. ”Rikkinäisestä märkivästä hampaasta aiheutuvaa hammassärkyä on hoidettu kipulääkkeellä.”

Seuraavilla sivuilla on asioista kerrottaessa useissa kohdin mainittu myös henkilöiden nimiä ja täsmällisiä tapahtumapaikkoja. Tämän tarkoituksena ei ole osoitella henkilöitä tai virheelisiä toimintoja eikä niiden tekijöitä. Keskeisenä tarkoituksena on ilmaista asioita niin, että risut ja ruusut menevät oikeisiin osoitteisiin eikä vääriä syytöksiä pääse syntymään. Siksipä ei ole tarpeen sanoa, että eräässä hoivakodissa on tapahtunut sitä tai tätä. Näin sanoen kaikki hoivakodit olisivat tulleet leimatuiksi ja epäilyksen alaisiksi. Siksi tässä koosteessa sanotaankin tapahtumapaikka ja samoin usein myös henkilö nimeltä, jotta hyvin toimivat eivät tule huonoiksi leimatuksi. Myös kiitokset ja tunnustukset hyvästä toimintatavasta on tarpeen osoittaa oikeisiin osoitteisiin. Niihinkin on aihetta!

Potkut saanut perusturvalautakunta

Kun perusturvalautakuntaa kuntavaalien jälkeen v.2017 keväällä valittiin, oli kuvitelmissa, että sote tulee parin vuoden sisällä. Lautakunnasta näytti muodostuvan hyvin lyhytaikainen luottamustehtävä. ”Oikeat kuntapoliitikot”, sellaiseksi itsensä tuntevat, eivät päätöksiin halunneet.

Demareiden mieskiintiöön lautakuntaan lopulta valittiin Hannu Paavilainen (pj.) ja Hannu Mattila. Naisten paikat täyttivät Kirsti Arvola ja Terhi Salonen.

Keskustan edustajina lautakuntaan tulivat vanhat kunnallispolitiikan konkarit Juhani Vihervuori ja Juha Kallio (varapj.) sekä Maija Uusitalo. Vasemmistoliittoa tuli edustamaan Eija Kuusisto ja Kokoomusta Ari Saarenmaa.

Kunnanhallitusta tämän lautakunnan kokouksissa on edustanut Petri Salminen. Viranhaltijoista lautakunnan kokouksissa paikalla vakituisesti ovat olleet perusturvajohtaja Kalevi Mäkipää lautakunnan esittelijänä ja johtava hoitaja Markku Nurmi, joka on toiminut lautakunnan sihteerinä.

Keskustan Vihervuori ja Kallio ovat kokeneita kuntapoliitikkoja. Heillä on toiminnassaan perinteiset lautakuntatyön rutiinit. Luottamus viranhaltijoiden oikeudenmukaisuuteen ja hyvántahtoisuuteen oli heidän näkemyksissään vahva. Vihervuorella oli lisäksi valtuuston varapuheenjohtajana paikka kunnanhallituksen pöydän ääressä. Varsinainen laajakatseinen ja vahvasti verkottunut kuntapoliitikko!

Lautakunnan aktiivisia keskustelijoita, kriittisten mielipiteiden esittäjiä ja uusia näkemyksiä esille tuovia henkilöitä olivat Eija Kuusisto, Maija Uusitalo ja Hannu Mattila. Tähän aktivistijoukkoon liittyi myös lautakunnan puheenjohtajana toimiva

Hannu Paavilainen. Tämä nelikko oli se ryhmä, joka käytännössä toi lautakunnan toimintaan uusia tuulia. Se ei perinteiseen tapaan suostunut olemaan pelkästään esittelijän kumileimasin.

Aktivistiryhmällä oli myös vahvaa ammatillista osaamista. Eija Kuusisto ja Maija Uusitalo ovat terveystalon ammattilaisia. Hannu Mattila puolestaan on organisaation hallinnon ja johtamisen ammattilainen. Kenelläkään ei ollut intohimoja poliittiseen uran luontiin. Tämän aktivistiryhmän oli helppo asettaa tavallisten kuntalaisten paras etusijalle, kun ratkaisuja tehtiin. Vastuuntunne ja halu muuttaa asioita epäkohtiin puuttumalla oli aktivistiryhmän toimintaa leimaava toimintatapa.

Asioihin perehtyminen, sitä myötä myös omien mielipiteiden muodostuminen ja vakiintuneiden käytäntöjen kyseenalaistaminen aiheutti harmistumista sekä viranhaltijoiden että vanhojen kuntapoliitikkojen keskuudessa. Ei näin ole ennenkään tehty tai näin on ollut tapana tehdä!

Kun lautakunnan kokoonpanoa kesällä 2017 kunnanhallituksessa suunniteltiin, tuli pöytäkirjaan¹ kirjatuksi alla sanottu toteamus:

Perusturvalautakunnan toimikausi saattaa jäädä neljää vuotta lyhyemmäksi, mikäli käynnissä oleva maakuntauudistus toteutuu suunnitellusti.

Maakuntauudistus ei toteutunut eikä toimikausi neljää vuotta kestänyt. Uusi avoimuuteen perustuva toimintatapa ei kaikkien virkamiesten ja kuntapoliitikkojen pirtaan sopinut.

1 Khall 29.05.2017 § 174

Asioihin tartutaan - muodostuu jännitteitä

Kevään 2017 kuntavaalien jälkeen muodostetut luottamuselimet, kunnanvaltuusto, kunnanhallitus ja lautakunnat sekä johtavat viranhaltijat tapasivat toisiaan virallisesti ensimmäisen kerran kesällä 2017. Sieravuoren lomakylän kesäinen ilta tarjosi oivallisen ympäristön uusiin ”työkavereihin”. Tutustuttiin ja juteltiin. Oivallinen joukko tämä uusi perusturvalautakunta! Odotukset tulevasta olivat positiivisen neutraalit.

Ensimmäinen varsinainen kokous lautakunnalla oli elokuun puolivälissä 2017. Pari ensimmäistä kokousta sujuivat ”kitkatta”. Lautakunnalla ei vielä ollut näkemystä tilanteesta eikä asioiden hoitamisen tavasta. Lautakunta oli käytännössä pelkkä kumileimasin ilman opastusta organisaatioon, henkilöstöön ja päätettäviiin asioihin. Alkoi asioihin perehtyminen.

Kun asioiden hoitamisen tapa alkoi lautakunnalle ja erityisesti sen aktiivijäsenille selvitä, syntyi myös kitkaa luottamushenkilöiden ja perusturvajohtajan välille. Asioiden peittely, kaunistelu ja tiedon panttaaminen olivat ensimmäisiä merkkejä tulevasta kitkatekijöistä. Aika nopeasti selvisi, että perinteisiin käytäntöihin tarvitaan muutoksia.

Ensimmäinen lommo esittelijän päätökset sellaisenaan leimaavaan työskentelyyn rupesi syntymään lokakuun kokouksessa. Silloin syntyi ”tapaus Hinnerjoki”. Ensimmäinen päätös, jossa lautakunta ei enää leimannutkaan esittelijän ehdotusta. Esittelijä ehdotti, että sosiaalipuolen asiakkaan rästimaksut vaan yksinkertaisesti pannaan ulosottoon ja asia olisi pois lautakunnan ja kunnan taloushallinnon työlistalta. Lautakunta päätti siir-

tää asian käsittelyn seuraavaan kokoukseen lisäselvityksien saamiseksi.

Seuraavana on tarkempi katsaus tähän tapaukseen ja samalla muita lautakunnan ja perusturvajohtajan suhteisiin jännitteitä aiheuttaneita seikkoja.

Tapaus Hinnerjoki

Heti alkuun on tarpeen todeta, että Euran eteläosissa sijaitsevalla Hinnerjoella ei ole mitään tekemistä tämän asian kanssa. Kysymys on lautakunnan luottamuksellisesta, salassa pidettävästä asiasta ja nimitys vaan vakiintui käyttöön jäsenten keskuudessa.

Kyseessä on ollut kunnan myöntämän järjestämättömän sosiaalisen luoton käsittely. Perusturvajohtajan pohjaesityksen mukaan luotto irtisanotaan ja käynnistetään perintätoimet.

Lautakunta on kahdessa kokouksessaan perehtynyt tilanteeseen ja pohtinut asiaa.

Käytännössä edellä oleva päätös olisi tarkoittanut perheen ahdingon syventämistä, ulosottotoimia ja maksuhäiriötietojen rekisteröintiä ilman, että kunta olisi saataviaan saanut perityksi. Lautakunta päätti toisin.

Käytettävissä olleiden taustatietojen perusteella lautakunta päätti esittää kunnanhallitukselle, että velka kirjataan luottotappioksi kunnan kirjanpitoon ja perintätoimiin ei ryhdytä. Lisäksi sovittiin, että velallisen luona käy sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilainen selvittämässä perheen avun tarpeen.

Asia oli muutamaankin kertaan lautakunnan keskusteluissa esillä. Perusturvajohtajalle esitettiin kysymyksiä luoton käsitteystä. Mitä on tehty? Milloin sosiaalipuolen henkilö on käynyt sovitulla tapaamisella? Miten on saatava käsitelty? Onko perintätoimista luovuttu, kuten lautakunta aikanaan on päättänyt? Perusturvajohtajalta saatiin vältteleviä vastauksia päätöksen toteuttamiseen. Ensimmäinen ”ei oltu saatu yhteyttä” ja sitten asia muuten vaan oli unohtunut.

Kuntahallinto on paikallishallintoa perusmuodossaan. Voisi kuvitella, että kuntahallinnossa on - ainakin pienissä maaseutukunnissa - halu puhalttaa yhteen hiileen. Ja että siinä noudatettaisiin demokratian hyviä periaatteita. Pienissäkin ympyröissä - ja kenties juuri siellä - on uskomattoman paljon epärehhtiä käyttäytymistä ja siellä jyllää suuri vallanhalu.

Tämä julkaisu tarkastelee kunnallista vallankäyttöä ja sen ympärillä tapahtuvaa vilpistelyä yhden tapahtumaryppään perustalta. Kirjoittajan näkökulma on asenteellinen - yhteen suuntaan - vastapainoksi sille toiselle suunnalle.

ISBN 978-952-80-2665-5

